

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Sommerlyst 2024

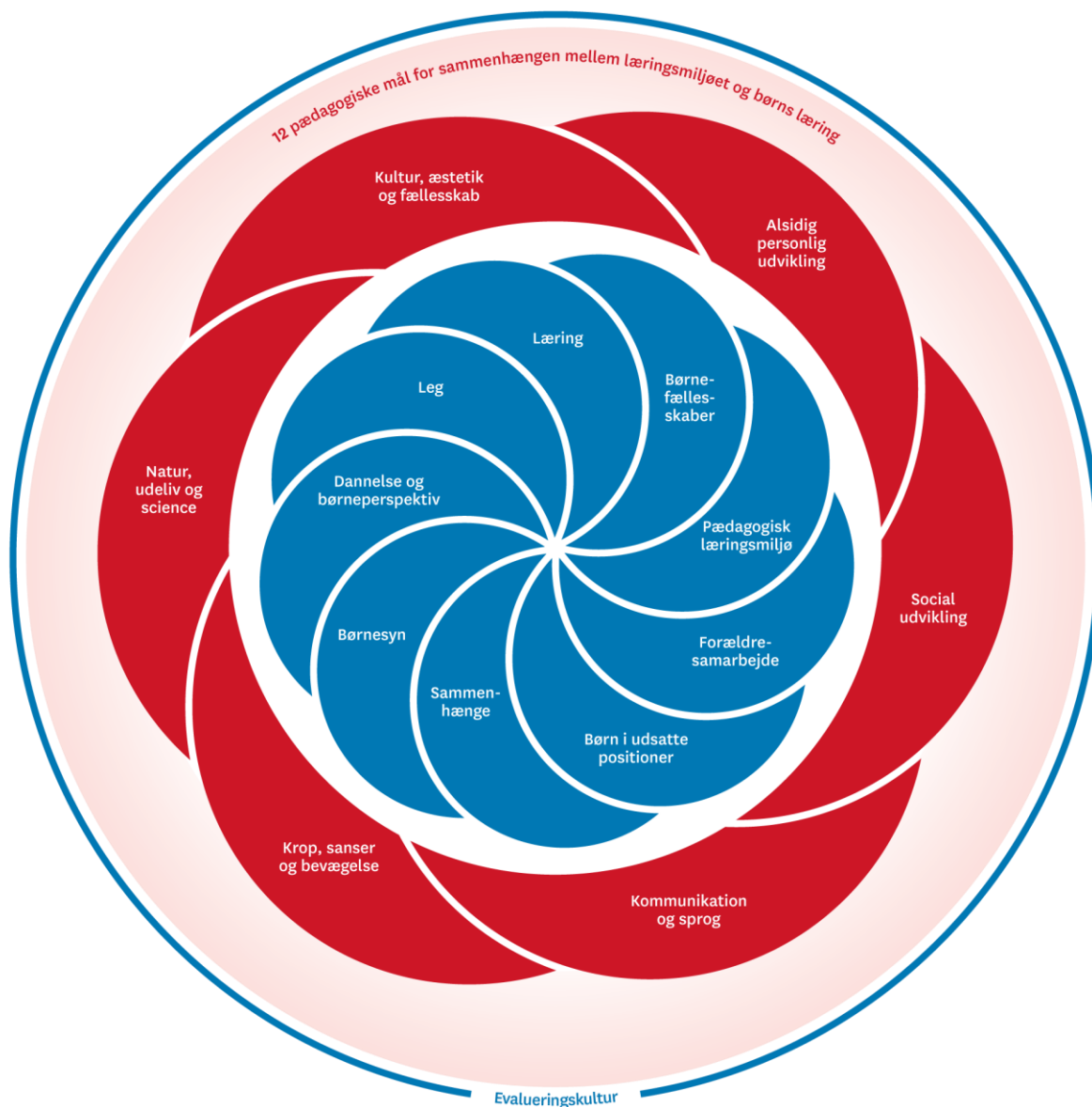

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske

HELSEINGØR
KOMMUNE

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Børnehuset Sommerlyst er et integreret dagtilbud normeret til 70 børn med en vuggestue -og en børnehaveafdeling i samme hus. Geografisk ligger Sommerlyst i centrum af Helsingør og i gåafstand til Helsingør station. Bygningen er fra 1990 og er bygget til dagtilbud.

Vuggestuen består af to stuer: Søstjerne og Muslingerne, hvor der til hver stue er tilknyttet børn i alderen ca. 9 mdr-3 år, 2 pædagoger og to medhjælpere. Børnehaven består af tre stuer: Søhestene, Goplerne og Landkrabberne, hvor der til hver stue er tilknyttet børn i alderen 3-5 år og 2 pædagoger. Til en af stuerne er der derudover tilknyttet en medhjælper.

Pædagogstuderende

I Sommerlyst ser vi det som en vigtig opgave, at modtage studerende. At følge med i ny viden inden for det pædagogiske felt er vigtigt for pædagogernes vidensbank. De studerende og samarbejdet med seminariet, som disse studerende tilfører, giver hele huset en mulighed for faglige input.

I mange år har vi været heldige, at vi har haft studerende både forår og efterår i halvårlige lønnet praktikker. Derudover har vi 7 ugers praktikanter, som kommer i deres 1. praktikperioder, hvor deres opgave er, at observere og øve sig i det pædagogiske arbejde.

Det er vores ønske i fremtiden, at alle pædagoger i Sommerlyst, skal uddannes til vejledere for studerende, så de på skift kan modtage studerende. At reflektere sammen med -og udveksle viden med en studerende, styrker den enkelte pædagog i sin egen faglighed. Når mange pædagoger deltager i en sådan proces, styrkes hele dagtilbuddets samlede faglighed.

Ud over de 5 stuer i stueplan, rummer Sommerlyst et stort værksted og et pudrum i kælderplan.

Legepladsen er inden for de sidste år blevet renoveret og har fået nye legeredskaber som hængekøje, skib, sandkasser, legehuse, balancebane og gynger. I juni 2023 fik vi genetableret vores bakke med rutsjebane og andre legeredskaber, der udfordrer motorikken. Uden for vores legeplads ligger der et stort grønt areal, som vi hver dag benytter til leg og aktiviteter. På arealet er der udover høje træer, tre sandkasser og et legetårn, der blev sat op i juni 2023.

Vuggestue -og børnehavebørnene er på ture i lokalområdet hver uge. Vi benytter bl.a. de kulturelle tilbud på f.eks. Kronborg, Søfartsmuseet, Kulturværftet og Øresundsakvariet. Derudover er vi i gåafstand til både skoven, stranden og lystbådehavnen, som ofte er mål for vores ture.

Adresse: Allégade 25, 3000 Helsingør

Telefon: 49281093

Pædagogisk grundlag

“Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

“Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

“De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

“Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

“Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.” (DSP, rammer og indhold, s. 14)

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børn lærer, trives og udvikler sig i gode dagtilbud, hvor der er høj kvalitet i det pædagogiske arbejde. Den viden bruger vi aktivt når vi i Helsingør Kommune vurderer og udvikler den pædagogiske praksis i vores dagtilbud. Derfor har vi en fælles definition af, hvad kvalitet i dagtilbud er. Vi definerer pædagogisk kvalitet som fire samlede forhold: Livsduelighed, nærværende samspil, børnefællesskaber samt forældresamarbejde.

Børnesynet i Helsingør kommune tager udgangspunkt i FN's børnekonvention, hvor der er fokus på barnets ret til leg, indflydelse og medbestemmelse. Derfor værner vi i Helsingør kommune om børns ret til at være børn, til at være forskellige og til at udvikle sig i forskelligt tempo.

Legen er central i børnenes hverdag. Legen er en lystbetonet aktivitet, hvor børnene leger for at have det sjovt. Gennem legen kommer læring, og det er et vigtigt udgangspunkt for vores forståelse for børns læring. I Helsingør Kommune vægter vi læring gennem leg og ud fra barnets interesser.

Vi har fokus på at drage omsorg for børnene og samtidig stimulere og udfordre børnene for at understøtte deres trivsel, læring og udvikling. Børn opfattes grundlæggende som kompetente og selvstændige, samtidig med at de har brug for omsorg, udfordringer, positive forventninger og tillid fra voksne. Vi ser børnene som aktive medskabere af egen læring og udvikling inden for de rammer, vi som voksne har defineret.

I arbejdet med at realisere den styrkede pædagogiske læreplan i praksis, har vi i Helsingør Kommune gennemført et kompetenceløft for ledere og faglige fyrtårne. Gennem kompetenceløftet er ledere og

medarbejdere blevet styrket i at omsætte elementerne og den centrale forskning bag den styrkede pædagogiske læreplan til praksis.

Børnesyn

I Sommerlyst arbejder vi med udgangspunkt i Helsingør Kommunes børnesyn.

Vi mener det er vigtigt, at være bevidst om, at barnet har værdi i sig selv, at børn skal høres og tages alvorligt.

Vi har opmærksomhed på det enkelte barns behov og tager i videst muligt omfang, individuelle hensyn. Deltagelse i et meningsfyldt og nærværende samvær med en voksen er grundlæggende for et barns trivsel.

Vi mener, at det er vigtigt, at barnet er aktivt deltagende og at vi som pædagoger har et særligt ansvar for, at skabe mulighed for at barnet føler sig inkluderet. Alle børn skal mærke vigtigheden af fællesskabet og opnå demokratisk forståelse.

Eksempel

Samer 2 år vil gerne lege i bevægelsesrummet i kælderen, pædagogen imødekommer ham og samler en lille gruppe børn, som kan komme med. I kælderen ytrer børnene ligeledes i fællesskab, hvad de gerne vil lege med. Pædagogen understøtter og hjælper med at bygge en motorikbane ved at finde de ønskede ting ned fra hylderne, som børnene lægger ud på gulvet. På denne måde har børnene i fællesskab været med til at udforme og bestemme aktivitetens form.

Eksempel

Søheste-stuen skal i kælderen og starte et maleprojekt. Pædagogen vælger ud fra enkelte børns behov den pågældende dag, 3 børn går med pædagogen i kælderen og forbereder maleprojektet.

De tæller stole, lægger voksdug på bordet og finder forklæder frem.

De taler om hvilke slags papir og maling, der skal bruges og børnene hjælper med at fordele det på bordet. De taler også om, hvilke børn der skal sidde på de høje og de lave stole.

Da de er klar hentes de andre børn.

Leg:

I Sommerlyst støtter vi børns legeevner og hjælper dem videre i deres udvikling, ved at observere legen, deltage i legen og inspirere til nye muligheder i legen.

Vi er bevidste om vigtigheden af legemedier og sørger for, at legetøj og indretning styrker fantasien og inspirerer til gode lege. Stuerne er indrettet, så det at lege uforstyrret i små "rum", kan lade sig gøre bedst muligt.

Pædagogerne understøtter legepraksis, i stedet for at korrigere, ved at deltage i legen, eller vise med deres kroppe, hvordan leg gøres.

Eksempel

En lille gruppe drenge på 3-4 år leger slåskampe. Det ser lidt vildt ud og børnene har svært ved at styre, ikke at være for voldsomme. Pædagogen finder en madras frem og laver et areal til "kampene". I de følgende dage leges brydekamp, boksning og karate på madrassen. Der bliver lavet regler for de forskellige sportsgrene. Pædagogen viser med sin egen krop, hvordan de forskellige teknikker er og viser også hvordan man stopper bevægelserne, før det bliver for voldsomt. Drengene er meget optaget af legen og går højt op i reglerne og aftalerne. De kan til sidst klare legen uden pædagogens anvisning og fortælle reglerne videre til nye børn, der gerne vil prøve.

Eksempel

Når vuggestuebørnene møder ind om morgenen, er der en stue åben, hvor børnene kan lege. Pædagogen tager imod børnene og der spises morgenmad på stuen, og de børn der har lyst til at spise, kommer op og får noget morgenmad. Kl. 8 deler vi os på 2 stuer. Børnene har igen mulighed for at lege frit, men der er også mulighed for at gå ud i de forskellige zoner, som er tydeliggjort for børnene. De kan for eksempel sidde og læse i en bog med en pædagog i sofaen, lave puslespil, eller boltre sig i pudrummet.

Læring:

Sommerlysts dagligdag består af rutiner, som tøj af og på, vaske hænder, samling, spisning, gå ture m.m.

Børnenes legeindhold skal bruges som pejlemærker for, hvad der optager dem.

Eksempel

På legepladsen er børnene optaget af, at finde insekter og ud over en masse regnorme har Kåre 4 år også fundet et mærkeligt dyr. Han snakker med pædagogen og sammen bliver de enige om, at det nok er et tusind ben. Kåre prøver at tælle benene og får det til et syvben!!

Pædagogen foreslår, at de finder dyret på Google, så de kan se, hvad det er for et dyr og måske finde ud af, hvad det spiser.

De finder et dyr der ligner, som hedder en Skolopender. Flere af børnene syntes, at det er et sjovt navn og bliver også interesserede. Børnene tegner skolopender på papir, farvelægger dem og klipper dem ud. Skolopenderen på legepladsen bliver lagt på en rådden træstub, i en bunke visne blade, der har den det vist godt...

Pædagogen er bevidst om det enkelte barns behov for tryghed og udfordring, så barnet bedst muligt, motiveres til læring.

Eksempel:

Jeppe 5 år har siddet ved et bord sammen med en pædagog og nogle børn og lavet papirflyvere. Pædagogen er gået væk fra bordet, da et mindre barn skulle have tør ble på. Nu kommer Jeppe løbende over til den anden pædagog på stuen og spørger ivrigt til, hvordan han kommer videre med flyveren.

Pædagogen viser de to sider, som skal bukkes og Jeppe udbryder glad: "Var det bare det? Er den så færdig?" Pædagogen fortæller, at man godt kan folde yderligere, men at det ikke er nødvendigt, da flyvere kan være forskellige! Jeppe løber tilbage til bordet og et stykke tid efter kommer han igen, med en ny flyver og den samme opgave. Pædagogen viser det en gang til og Jeppe udbryder igen "Jamen, er det kun det, der skal laves?" Han kan nu lave flyverene selv og maler dem med tusch og forærer en til hans gode ven Mohamed.

Børnefællesskaber:

Pædagogerne i de enkelte grupper, fastsætter rammerne ud fra de konkrete børnegrupperes sammensætning og behov, samt hensyntagen til forskellighed.

Læringsmiljøet sætter betingelser for børns deltagelse i fællesskaber.

Al leg, dannelse og læring sker i et socialt samspil med de øvrige børn og det pædagogiske personale.

Eksempel

Når vi er færdige med at spise i vuggestuen er der en naturlig opbrudstid, hvilket kan virke en smule uroligt. Nogle børn spiser stadig, nogle er ude og få vasket hænder, andre er kommet ned og lege eller læse bog med en pædagog. Sarah 1,5 år er klar til at komme ud i krybberummet og sove. Pædagogen hjælper Sarah med at få puttetøj på og det er en hyggelig og rolig stund, hvor der er tid og ro. Da Sarah er gjort klar, går hun med pædagogen ind gennem stuen, hvor de andre børn stadig er i gang. Pædagogen siger til de andre på stuen "Nu går Sarah ud og sover, kan I sige sov godt til Sarah?" Nogle børn vinker og andre børn siger "Sov godt Sarah". På den måde bliver der skabt et fælles fokus og opmærksomhed omkring barnet, der er på vej ud af rummet. Sarah vil føle sig set og som en del af fællesskabet. Det empatiske samspil, både barn og barn imellem, men også barn og pædagog imellem, er i spil.

Eksempel

Dagens samling opløses og madpakkerne skal hentes. My siger til pædagogen: "Jeg vil gerne sidde ved siden af dig i dag?" "Jamen, så stil din madkasse der, så sætter jeg mig her" siger pædagogen. Ask kommer løbende og udbryder skuffet: "Nej, jeg vil også sidde ved siden af dig!". Pædagogen spørger de to børn om, hvordan det kan lade sig gøre, at begge børn kan komme til, at sidde ved siden af pædagogen. "Jo, hvis Ask sætter sig på den anden side, lige rundt om bordhjørnet, kan det lade sig gøre", mener My. Ask tænker sig lidt om og går med på løsningen.

Eksempel

Det nye tema, der skal arbejdes med er "Krop og Bevægelse". Pædagogen præsenterer temaet til samling og børnene bliver spurgt, om de har nogle forslag til, hvad de vil lave. Solveig 5 år, foreslår at vi skal lave en ønskelegeplads, hvor man kan lege vilde lege, pædagogen er imødekommende over for forslaget og spørger, om flere børn har lyst til det. Et rungende JA fra samtlige børn. Hvordan ser en ønske legeplads så ud? Børnene foreslår på skift og med inspiration fra hinanden, at der skal være et svømmebassin med en rutsjebane fra et højt træ, en hule i træet, en rebstige til hulen, en linebane

fra hulen til et større træ, en lækker cykelbane. Børnene er meget deltagende og pædagogen skriver alle forslag ned. Så starter temaet med at dekorere væggen på stuen med den flotteste og mest vilde ønskelegeplads, hvor børnene er med i alle processer. Børnene fotograferes i forskellige kropslige stillinger, hvorefter de "selv" placerer sig på ønskelegepladsen. I flere uger leger børnene med figurerne af sig selv og hinanden på den illustrative legeplads på væggen.

Eksempel

Nohr 3 år, starter dagen i sofaen, kigger på stuens børn, pejler sig ind på hvilke lege, der er i gang. Får vendt morgenen og afskeden med mor eller far, med pædagogen. Og efter et lille stykke tid er han klar og løber ud og leger.

Børns udviklingsmuligheder knytter sig til, hvordan de konkret og socialt gives rum til at være med i specifikke situationer sammen med andre børn.

Eksempel

Den første sne er faldet og børnene er på legepladsen. Søs 3 år, er lige rykket fra vuggestuen til børnehaven og står bagerst i køen til legetøjet i skuret. En større pige, Caroline 5 år, tager en spand og en skovl og skal ud og finde sne. Søs tager en skovl og en spand, magen til Carolines.

Caroline skraber sne med skovlen op i spanden og går ind i legehuset, hvor hun vil bage kager. Søs prøver at skrabe sne af græsset, men hendes vanter driller og det er et lille tyndt lag sne. Pædagogen spørger, om hun skal hjælpe. Søs nikker. Ved fælles hjælp får de vanterne på og lidt sne i spanden. Søs går også ind i legehuset. Pædagogen spørger gennem det åbne vindue, om det er her, at man kan købe romkugler. Caroline griner og rækker både romkugler og tærter ud af vinduet. Søs griner også og begge piger sælger nu romkugler og kager til pædagogen og de tilløbende børn.

Eksempel

Sune 3 år kommer hen til pædagogen og siger: " Rikke (4 år) og Sissel (4 år) siger, at jeg ikke må være med, de siger, at de vil lege alene!"

Pædagogen spørger pigerne om, hvorfor de gerne vil lege alene?

Rikke: "Fordi, at han skubber!"

Pædagogen kigger spørgende på Sune og lægger en arm om hans skulder: " Pigerne siger, at du har skubbet til dem?"

Sune, ser trist ud: "De siger, at jeg ikke må være med."

Pædagogen spørger om Sune har spurgt pigerne, om han må være med?

Sune kigger på pigerne.

Sissel: "Nej, han kommer bare og lægger sig på puden og når vi siger at han skal flytte sig, så skubber han!"

Pædagogen: "Hvis nu Sune spørger jer, om han må være med i jeres leg og han ikke skubber, kan han så være med"?

Pigerne kigger på hinanden og er lidt i tvivl.

Pædagogen spørger ind til rollerne i legen og kommer med nogle forslag til, hvordan Sune kan få en rolle i pigernes leg.

Frida: "Ja, han kan være vores lillebror, kom Sune!"

Pædagogen: "Hvad siger du til det, Sune? Vil du Lege, at du er Rikkens og Sissels lillebror?"

Det vil Sune gerne.

Pædagogen: "Så kan du jo prøve og spørge Rikke og Sissel, om du må være med i deres leg..."

Sune spørger om han må være med i pigernes leg og de siger: "Kom, lillebror skal I børnehaven, når han har fået morgenmad".

Pædagogen vurderer, at det kan være lidt svært for Sune, at kunne overholde alle reglerne i pigernes leg og byder derfor selv ind til at deltage i legen. "Må jeg være en tante, der kommer på besøg og får kaffe?"

Pigerne: "JAAA, så skal du sidde her..."

På den måde kan pædagogen støtte Sune i rollelegen, hvis det bliver nødvendigt.

Børnesyn, dannelse og børneperspektiv:

I Sommerlyst giver pædagogen, barnet den tryghed og omsorg, det har brug for, for at kunne trives, udvikles og opleve anerkendende relationer. Vi ser børnene som medskabere af egen læring og udvikling. Vi oplever børnene, som demokratiske mennesker, der deltager i løsning af udfordringer og konflikter, som de selv er en del af. Vi støtter børnene i at se hinanden og lægge mærke til hinandens følelser ved at sætte ord på handling og følelser. Pædagogen spørger undersøgende ind til hvad der er galt og hjælper børnene med at sætte ord på.

Eksempel

Bjørn 1,5 år, vil have en bil som Bjarke 1,5 år har. Han forsøger at tage bilen ud af Bjarkes hænder. Børnene begynder begge to at græde. Bjørn græder højlydt og har svært ved at stoppe. Pædagogen holder Bjørn i hånden og averter ham beroligende på ryggen. Lidt efter tager pædagogen Bjørn på skødet og sætter sig ved siden af Bjarke og siger: "Jeg kan se, at du er ked af det og Bjarke er også ked af det". "Du ville også gerne lege med bilen og Bjarke vil også lege med bilen". "Skal vi finde en anden bil til dig, så kan vi lege sammen?" Pædagogen igangsætter en leg, hvor han selv er deltagende og dermed bedre kan guide de to børn i deres fælles leg. De leger sammen med legetøjet og pædagogen trækker sig efterfølgende fra legen. Kort tid efter, er der konflikt igen om den samme bil. Pædagogen spørger

om de skal lade bilen ligge i kassen og i stedet hjælpe med at hente rullebordet fra køkkenet, da det er ved at være spisetid. Det vil Bjørn og Bjarke rigtig gerne og løber grinende ud til køkkenet.

Pædagogisk læringsmiljø

“Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø er børnenes hverdag i dagtilbuddet fra det øjeblik de træder ind i institutionen om morgenen og til de går hjem om eftermiddagen. I Helsingør Kommune arbejder vi på at etablere et pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen, der med leg, aktiviteter og rutiner giver børnene de bedste betingelser for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Vi har fokus på at skabe læringsmiljøer, der indbyder til leg, nysgerrighed og engagement hos børnene. Vi arbejder med de fysiske rammer, og er opmærksomme på, hvilken betydning indretning har for børnenes muligheder for engagement og fordybelse i leg og læring.

Læringsmiljø

I Sommerlyst har vi fokus på at skabe et læringsmiljø hele dagen fra børnene kommer til de bliver hentet. Vi er opmærksomme på det i de forskellige arenaer og overgange som børnene befinder sig i hele dagen.

Morgen:

Når barnet møder ind om morgenen prioriterer vi at møde barnet og forældrene med nærvær og interesse. Pædagogen spørger forældrene, om der er noget han skal være opmærksom på og sammen med barnet, får de sagt farvel og på gensyn til mor og far. Derefter kommer barnet ind på sin stue og pædagogen sørger for at barnet kommer i kontakt med de øvrige børn og hjælper eventuelt legen i gang. Pædagogen bruger meget tid på at modtage børn og giver dermed mulighed for at dagen starter trygt og godt.

Eksempel

Sandra 4 år møder ind og modtages af pædagogen som sætter sig i øjenhøjde i garderoben, mens hun siger: "Godmorgen Sandra, dejligt at se dig." Sandra smiler og begynder straks at fortælle om sin nye nederdel. "Se min nederdel, den har min mor syet til mig, og jeg kan godt huske, da jeg skulle flytte og jeg havde den på første gang, det var sommer". Pædagogen smiler og siger: "Den ser skøn ud og den passer lige til dig". Sandra svarer "Ja". Pædagogen venter på at Sandra bliver færdig i garderoben og har sat sin madkassen i køleskabet, inden de sammen følges ind på stuen. Pædagogen siger: "Nu er Sandra kommet" og de øvrige børn siger: "Hej Sandra". Rikke 5 år kommer grinende og spørger "Ska vi lege?" og Sandra svarer "Ja, skal vi så lege Christina legen, så er jeg moren?" "Jaaa" siger Rikke og legen er i gang.

Dagen i grupperne har sin rutinemæssige gang og overgange og skift er en del af de øvelser børnene møder. I de enkelte grupper har pædagogerne tilrettelagt rutiner ud fra de enkelte gruppers alderssammensætning og børnenes behov.

Pædagogerne opfordrer børnene til selvhjulpenhed i alle tænkelige situationer gennem dagen, det være sig ved problemløsning, af og påklædning, konflikthåndtering, øvelse og brug af diverse redskaber og værktøjer m.m.

Eksempel

Tiden til "Klokken-9-mad" nærmer sig og pædagogen forbereder børnene ved at sige "Jeg sætter uret i 5 minutter, når det ringer skal vi vaske hænder og spise kl. 9 mad". Uret ringer og børnene forlader deres aktiviteter og mødes til håndvask på toilettet. Derefter henter børnene madkasserne i køleskabet og de sætter sig og spiser og snakken går ved bordene.

Gustav 5 år siger: "Kan du hjælpe mig?" Pædagogen som kender Gustav rigtig godt siger "Ja, det kan du tro jeg gerne vil". Pædagogen åbner derefter Gustavs drikkeyoghurt, som er for svær at håndtere for Gustav.

Gustav 5 år har svært ved at åbne sin figenstang og han siger "Kan du hjælpe mig?". Pædagogen som kender Gustav rigtig godt siger "Ja, du må tage saksen og øve dig i at klippe". Gustav tager saksen og prøver lidt opgivende, pædagogen vejleder ham i hvordan han kan holde saksen og figenstangen på den bedste måde og til sidst lykkes det at klippe den op.

Gustav bliver glad og pædagogen siger: "Øvelse gør mester, næste gang må du prøve at øve dig i at åbne drikke yoghurt selv."

Formiddag:

Formiddagen er fyldt med aktiviteter i de enkelte grupper og nogle dage på tværs af grupperne. Der er ture i nærmiljøet, hvor det aktuelle tema er styrende for målet af turen.

Efter en tur arbejdes der videre med vores tema og pædagogerne har planlagt hvilke aktiviteter og lege, der bedst styrker det pædagogiske læringsmiljø.

Heldigvis er der mulighed for spontanitet og hensyntagen til børnenes input, hvor pædagogen opfanger og bruger børnenes initiativer. Pædagogen gør de øvrige børn opmærksomme på, hvad det enkelte barn foreslår og opmuntrer til fælles opmærksomhed.

Eksempel

Vi går på tur og pædagogerne har på forhånd informeret børnene om, hvor turen går hen og at der er mulighed for at stoppe undervejs, hvis der bliver fundet noget spændende. Klaus 4 år siger til en voksen at han vil en anden vej, fordi han har fået øje på noget, der fanger ham. Den ene pædagog får øjenkontakt med de andre, de nikker til hinanden og pædagogen fortæller begejstret til børnene at Klaus har fundet noget spændende. Vi går gennem skoven og Klaus finder kastanjer og begynder at kigge på dem. Den ene pædagog siger begejstret: "Kom og se hvad Klaus har fundet". Alle kommer hen og bliver optaget af kastanjerne, og lommerne bliver fyldte. Pædagogen spørger børnene, hvad kastanjerne kan bruges til, når de kommer tilbage Sommerlyst. Da vi kommer hjem bliver kastanjerne brugt til at lave det som børnene har foreslået.

Eksempel

Søren 5 år vil ikke tømme sin strandfunds pose efter en strandtur, han siger: "Nej den vil jeg have med hjem" og han putter den i sin rygsæk. Pædagogen siger "Æv, Søren, det er ærgerligt at de andre børn ikke kan se alt det du har samlet, er der ikke noget du kan få med hjem og noget vi kan beholde i Sommerlyst til vores fælles følebassin?"

Søren tænker sig om og lyser pludselig op, han finder derefter nogle sneglehuse han har gemt i lommen og viser dem til pædagogen: "Dem må I få". Pædagogen siger "Tusind tak, det er vi glade for, og så har du jo dem at lege med her i Sommerlyst."

Samling:

I samlingen taler vi eventuelt om turen vi har været på og pædagogen viser de billeder, der er taget på turen for børnene. Vi samtaler om, hvad vi skal bruge de ting vi har samlet til dagen efter. Samlingen kan også bestå af sang, fælleslege eller historielæsning.

Frokost

Eksempel

Børnene skiftes til at hjælpe med borddækning og vælger, hvem der må hente sin mad, det er også det samme barn, der siger: "Værsgo". Pædagogen sætter uret i 20 minutter, hvor frokosten foregår med hyggesnak ved bordene børnene imellem. Snakken handler om børnenes mad og alt mellem himmel og jord, og et par minutter inden uret ringer siger pædagogen, "Så er det tid til at lave legeaftaler, inden vi skal på legepladsen". Pædagogen hjælper børnene med at spørge og aftale og frokosten afsluttes ved at uret ringer. De børn, der gerne vil spise mere kan blive siddende og spise færdig. Resten går i garderoben og tager tøj på efter vejret med opmuntring og guidning fra pædagogerne.

Pædagogerne aftaler, hvem der går først ud med børnene og den anden rydder op sammen med de børn, der ikke er færdige med at spise.

Legeplads

Eksempel

Trækvognen med legetøjet hentes i skuret og cyklerne kommer ud og legeaftalerne bliver realiseret.

Børnene har mulighed for at lege fordybet på vores legeplads og vi skiftes til at bruge udemiljøet, så der ikke samles for mange børn på samme område. Dette giver ro og minimerer konflikter om legetøj, plads og forstyrrelser.

Pædagogerne er opmærksomme på, hvad der sker børnene imellem, og står til rådighed og guider børnene i legene. De deltager i lege og lader sig invitere med ind i lege, hvor det giver mening. Der ud over sætter pædagogerne sang - og regellege i gang, hvor fællesskabet giver glæde og samhørighed.

Årstid og vejret afgør hvor længe vi er ude og om vi spiser eftermiddagsmaden udendørs eller indendørs. Vi tilstræber at frugtstunden bliver hyggelig og nærværende og snakken går ved bordene. Derefter leger børnene videre med vennerne. Pædagogerne tilbyder aktiviteter, som børnene kan vælge at deltage i.

Eksempel

Pædagogen tager grensaksen frem og klipper træer og buske, børnene opfordres til at hjælpe med at samle grenene, de får koste og fejer på livet løs. Nogle af grenene beholder børnene og de leger at det er skydere, sværd og byggemateriale til huler og måske til et legebål udenfor legehuset.

Eftermiddagen går og de første børn hentes af mor eller far. Pædagogen fortæller sammen med barnet om dagens oplevelser og siger tak for i dag, vi ses i morgen.

Pædagogerne prioriterer at bruge tid og ressourcer på at tale med forældrene, når de henter i det omfang det er muligt, samtidig med at de have øje for de børn, der er tilbage.

Når dagen er ved at være forbi ryddes legepladsen op i fællesskab med børnene og afsluttes med nærvær og små hyggelige aktiviteter som barnet ofte vælger. Det kan være at læse yndlingsbogen, lave plusplus, lægge puslespil eller tegne en fin tegning til far, når han henter.

Måske hjælper de sidste børn pædagogen med at rydde op og gøre klar til dagen efter inden Sommerlyst lukker.

Samarbejde med forældre om børns læring

“Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Pædagogisk kvalitet i dagtilbud forudsætter et godt forældresamarbejde. Derfor er den gode kontakt mellem forældre og dagtilbud højt prioriteret i Helsingør Kommune. Det gælder både det daglige samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel, udvikling og læring, og samarbejdet via forældrebestyrelser. Vores samarbejde er forpligtende og samskabende. Det er vigtigt, at man som forældre oplever tydelighed, gennemsigtighed og tryghed. Ud over den daglige dialog er en del af vores forældresamarbejde formaliseret gennem møder fra barnet starter i dagtilbuddet og til det skal videre i skole og SFO. Det kan fx være velkomstsamtale, sprogsamtale eller overleveringssamtale. Som forældre kan man altid kontakte dagtilbuddet, hvis man ønsker en samtale om ens barns trivsel eller udvikling. Hvis vi har brug andre fagpersoners vejledning inviterer vi til et dialogmøde med relevante samarbejdspartnere.

I Helsingør Kommune bruger alle dagtilbud Aula. Aula er et online kommunikations- og registreringsværktøj, der giver overblik over de informationer, der knytter sig til børnene og dagligdagen. Aula har et eget forældremodul. Her gives beskeder, nyheder, information om arrangementer osv.

Forældresamarbejdet

I Sommerlyst samarbejder vi med forældrene om barnets trivsel og læring. Det sker bl.a. ved et hjemmebesøg før barnets start, den årlige udviklingssamtale, de to årlige forældremøder, diverse traditioner og ved dialogen, når barnet afleveres og hentes.

Vi ser forældresamarbejdet som et fællesskab, hvor vi kan fremme hvert enkelt barnets trivsel og læring. Med dialog og afstemning af gensidige forventninger, vil vi kunne rammesætte og differentiere, så den enkelte families ønsker og behov i videst muligt omfang bliver tilgodeset.

Eksempel

Efter det fælles forældremøde, hvor bestyrelse og leder har talt går Muslinge-stuens forældre ind i grupperummet. Her serveres kaffe og kage og en pædagog gennemgår dagligdagen, som er nedfældet på et langt stykke papir time for time. På denne måde bliver det meget synligt, hvordan dagen er delt op i pædagogiske aktiviteter, praktiske rutiner og børnenes selvinitierede leg. En far spørger undrende, om der dog kun er ca. en time til pædagogiske aktiviteter i løbet af formiddagen. Dette spørgsmål åbner op for en god snak om den læring og de pædagogiske overvejelser, der er i de forskellige skift, som børnene oplever i løbet af en dag. Stuens pædagoger fortæller om, hvordan de arbejder pædagogisk med hverdagens rutiner som bleskift, tøj af og på og spising. Forældrene giver udtryk for, at de er blevet klogere på deres barns hverdag.

Til sidst åbnes der op for den planlagte snak om vuggestuebørns søvn. Stuens pædagoger belyser den udfordring der kan ligge i, at en del forældre har et ønske om, at deres barn skal vækkes af middags-søvnen. Forældrene har i forvejen fået et brev med sundhedsplejerskernes anbefalinger og dette danner baggrund for en snak omkring egne erfaringer. Forældre og pædagoger skiftes til at byde ind med erfaringer og det viser sig, at en mor føler, at hun har store udfordringer med at få sit barn til at sove om aftenen. De andre forældre byder ind med gode ideer og erfaringer, som gør, at denne mor føler, at hun har fået nogle gode råd, som hun vil afprøve.

Forældresamarbejdet er også tydeligt i vores Forældreforening, som består af forældre til børn fra både vuggestuen og børnehaven. Foreningens primære formål er at skabe kontakt mellem forældre, børn og pædagoger til to årlige arrangementer, Julebingo og Loppemarked, som via symbolske beløb for at deltage, giver et større beløb årligt. Pædagogerne kan efterfølgende søge foreningen om penge til køb af ting eller oplevelser til børnene. I årenes løb har Sommerlyst bl.a. fået sandkasse, træskib, 4 barns klapvogn, fodboldmål m.m.

Forældrene skal vælge Sommerlyst til deres barn ud fra hvad de oplever og får fortalt om til en grundig rundvisning. Forældresamarbejdet begynder længe inden barnets første dag i Sommerlyst. For os er det vigtigt, at der ikke kun er fokus på at barnet begynder, men at familien begynder i Sommerlyst. Både barn, mor og far skal have en så tryk start som muligt. Forældrene kender deres barn bedst og er en af de vigtigste samarbejdspartnere i forhold til barnets trivsel og læring. Barnet skal møde sin kommende kontaktpædagog i egne trygge omgivelser.

Med nysgerrighed og respekt, møder vi de nye familier og deres måder at leve på. Vi er optaget af, at skiftet mellem dagtilbud og hjemmet, skal være så trygt og nænsomt, som muligt. Et stykke legetøj som tages med hjemmefra, kan være indgangen til at komme med i en leg med andre børn, eller gøre det nemmere, at sige farvel til mor og far.

I vuggestuen hænges en billedramme op med barnets nære relationer, far og mor, søskende, bedste-forældre eller kæledyr. I starten har denne billedramme stor betydning for det lille barn, som i løbet af dagen, løber hen til billedet af far og mor og peger, når savnet kan presse på. Pædagogen taler med barnet og fortæller, at far og mor kommer igen. Vi lægger foto fra vores hverdag ud på AULA, så forældrene kan følge med i barnets hverdag.

Lederen prioriterer at vise et kommende vuggestuebarns forældre rundt i dagtilbuddet. Inden barnet begynder i Sommerlyst tilbydes forældrene et hjemmebesøg af kontaktpædagogen. Forældrene udfylder et skema med oplysninger om barnets trivsel og eventuelle egne bekymringer, der begge ting er nyttig viden for både kontaktpædagogen og de øvrige pædagoger på barnets stue.

Hjemmebesøg

Eksempel

Kontaktpædagogen ringer på døren i huset, hvor det kommende vuggestuebarn, Anna 10 mdr. bor med sine forældre. Både mor og far er hjemme og Anna ser sin kontaktpædagog for første gang. Anna sidder hos mor på gulvet med sit yndlingslegetøj og kigger på kontaktpædagogen. Kort tid efter sætter pædagogen og Annas far sig på gulvet og begynder at gennemgå skemaet, som forældrene har udfyldt. Forældrene uddyber og kommer med eksempler på, hvad der gør barnet tryk i nye situationer.

Der bliver indgået konkrete aftaler omkring indkøringen, samtidig med at pædagogen er opmærksom på, at få skabt en kontakt med Anna. Anna har sit yndlingslegetøj på tæppet og pædagogen rækker hende en bil og siger: "Værsgo, det er din bil". Anna sidder nu ved mor og rækker ud efter bilen og smiler. Nu skiftes Anna og pædagogen til at give og modtage legetøj til og fra hinanden og kontakten er skabt.

Et hjemmebesøg varer under en time og kontakten mellem både barn og pædagog og forældre og pædagog bliver skabt i rolige omgivelser. Det er en prioritering, at vi afsætter tid til et hjemmebesøg både hos kommende vuggestuebørn og hos kommende børnehalebørn, der kommer fra andre vuggestuer. Vi har flere års erfaringer med, at det giver en gevinst for alle tre parter både barnet, forældrene og kontaktpædagogen.

Børn i udsatte positioner

“Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

I Helsingør Kommune arbejder vi efter planen *Inkluderende læringsmiljøer for børn og unge i Helsingør Kommune*. Her er de overordnede mål at styrke dialogen og samarbejdet blandt professionelle og forældre på børne- og ungeområdet, at styrke de professionelle kompetencer og deres evalueringskultur, at styrke den forebyggende indsats, samt at styrke børnenes læring, faglighed og trivsel som forudsætning for inklusion. På skole- og dagtilbudsområdet udmøntes målene i fem indsatsområder: 1) Fælles sprog og ensartede tilgange, 2) overgange, 3) elevfravær, 4) kompetencer og videndeling i en ny organisering og 5) strategier og værktøjer som understøtter arbejdet med inkluderende læringsmiljøer.

Som en del af indsatsområderne er den løsningsfokuserede tilgang LØFT implementeret i kommunen. Tilgangen bygger på et værdisæt og en metode, hvor det handler om at styrke og bygge videre på det, der allerede virker. Der sættes mål for udvikling med afsæt i barnets og gruppens ressourcer. Derudover anvendes Tværfagligt Forum og Børnelinealen. Tværfagligt Forum er en samtale omkring et eller flere børn med fast deltagelse af leder, sprogvejleder/primær pædagog, talepædagog og en psykolog. En gang i kvartalet deltager også sundhedsplejerske og socialrådgiver. Børnelinealen er et fælles fagligt værktøj i forhold til at forstå trivsel og udvikling for børn og unge i samarbejde mellem Center for Dagtilbud og Skoler og Center for Børn, Unge og Familier. Børnelinealen tager afsæt i en anerkendende og løsningsfokuseret tilgang. Børnelinealen bruges til at tydeliggøre, hvorvidt nogle børn har brug for særlig hjælp og støtte i en periode, og i givet fald hvilken.

Overgangsindsatsen skal være med til at sikre en tidlig og forebyggende indsats med særlig fokus på tosprogede børns sproglige udvikling. I dagtilbuddene har alle medarbejdere fokus på at skabe inkluderende læringsmiljøer. I Center for Dagtilbud og Skoler er ansat inklusionsvejledere som også kan inddrages ved behov.

Børn i udsatte positioner

I Sommerlyst prioriterer vi at bruge opmærksomhed og tid på de børn, der har et skærpet behov for at blive mødt med nærvær.

Når vi oplever et barn i en udsat position, kan det ses på forskellige måder. Det kan være at barnet er stille og trækker sig fra aktiviteter, er passiv og måske observerende på sidelinjen. Det kan også være børn, der er mere udadreagerende over for de andre børn. Disse børn har brug for at få hjælp og guidning til at indgå i legefællesskaberne og læringsmiljøet. Her er det vigtigt at vi som pædagoger har øje for disse og støtter op og hjælper de pågældende børn. Ligeledes er det vigtigt at vi styrker børnenes kompetencer ved at være lyttende og inddrage børnene til selvhjulpethed og nysgerrighed. Det er pædagogernes ansvar at et barn i en udsat position, får den bedst mulige støtte ved at skabe tillid og tryghed og lade barnet være i små grupper med 1-2 andre børn, hvor pædagogen kan være nærværende.

Eksempel

Hugo 4 år har ændret adfærd og denne ændring giver anledning til opmærksomhed/bekymring hos pædagogerne på stuen. Kontaktpædagogen taler med forældrene om hvilke årsager, der kunne ligge til grund for denne ændring. Næste morgen kommer Hugo ind på stuen og holder fast i pædagogens hånd. Pædagogen sætter sig i sofaen med Hugo ved sin side, hun ær ham på håret og spørger om de skal læse en bog, Hugo siger: "Ja" og vælger en bog og 3 andre børn kommer og læser med. Da bogen er læst færdig er Hugo klar til at gå i gang med at lege. Han leger videre med de pågældende børn. I løbet af dagen kommer Hugo hen og sidder lidt hos pædagogen. Han bliver set og mødt med tid og er hurtig klar til at lege igen.

Når et barn er i en særlig udsat position i en længere periode, har vi en ekstra skærpet opmærksomhed, hvor vi i tæt samarbejde med forældrene laver handleplaner og benytter os af samarbejdet med eksterne instanser, via tværfaglig Forum (T.F.).

Eksempel

Jonas 3 år er tilflytter til kommunen og netop startet i børnehave i Sommerlyst. Kontaktpædagogen får en overlevering fra Jonas gamle vuggestue, hvor der var en skærpet opmærksomhed på drengens manglende sproglige udvikling, som ikke var alderssvarende. Desuden havde de en bekymring i forhold til Jonas personlige og sociale kompetencer. Denne overlevering var startskuddet i samarbejdet med forældrene til det videre forløb i Sommerlyst. Jonas blev hurtigt indstillet til T.F. og kontaktpædagogen fik lavet en 3 års sprogvurdering. Der opstod hurtigt en opmærksomhed på, at Jonas, pædago-

gen og forældrene, havde brug for at starte et samarbejde med talepædagog, psykolog og specialpædagogisk team. Jonas blev observeret af de involverede parter og der blev lavet en DPU (dansk pædagogisk udviklingsplan). Efterfølgende blev der bevilget en specialpædagog, som skulle støtte Jonas i hans udvikling. I kølvandet på dette, besluttede stuens kontaktpædagog at ændre rammerne og strukturen i gruppen, for at tilgodese og imødekomme Jonas' behov for forudsigelighed i hverdagens rutiner på stuen. Tydeligheden gik ud på at indrette stuen, så legetøjet var let at finde med symboler på kasser og hylder. Bordene blev forsynet med foto af de enkelte børn, så alle havde sin egen plads, valgt af pædagogen ud fra en vurdering af børnenes behov og kammeratskaber. Jonas og de øvrige børn fik alle glæde af disse tiltag. Pædagogen gennemgik dagens rutiner og gjorde dem synlige for Jonas og de øvrige børn. Eksempelvis lavede pædagogen en turtagningsliste med billeder af børnene udfør forskellige ansvarsopgaver. Billederne blev dagligt rykket til nye ansvarsopgaver og således blev skiftetid/turtagning visualiseret og tydeligt for børnene. Alle processer blev gennemgået med børnene dagligt. Et minutur som signalværdi-redskab blev også indført i denne proces.

Da Jonas havde udfordringer med at følge med i hverdagens rytme og rutiner hjalp alle disse tiltag ham med at få synlighed, rammer og struktur.

Sammenhæng til børnehaveklassen

“Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

I Helsingør kommune samarbejder vi om at give børn gode og sammenhængende overgange fra hjem til dagtilbud og mellem dagtilbud, skole, SFO og fritidsklub. Inden børnene starter i skole skal de forberedes grundigt og i god tid. Børnenes egne forestillinger og fortællinger om skolen bringes i spil og erstattes af konkret viden gennem samtaler og besøg på skolen. Derigennem får de godt kendskab til, hvem de kan møde i nye omgivelser, og hvordan lokaler og bygninger ser ud i SFO og skole. Vi voksne omkring barnet mødes og deler viden og information for at sikre os den bedste overgang. Vi har i kommunen udarbejdet en pjece om overgangen fra dagtilbud til SFO og skole.

I den tid barnet er i Sommerlyst, bliver det inddraget i hverdagens rutiner og bliver mere og mere selvstændig og stærk til at klare mindre opgaver på egen hånd. Vuggestuebarnet hjælper med at køre rullebordet ud i køkkenet til køkkendamen og tørrer bordet af efter spisning. Børnehavebarnet hjælper med at rydde legepladsen op eller fejer gulvet og de ældste børn går forrest, når vi er på tur og viser vej.

Inden barnet skal i skole øves børnene i større opgaver. De ældste børn hjælper de yngre børn med at styre rutinerne, hvor der behøves tydelighed og et "lille lederskab".

Vi er bevidste om, at de ældste børn får overdraget mere og mere ansvar for egne opgaver, men også opgaver i fællesskabet.

Eksempel

Samlingen før frokost er lige gået i gang og stuens børn sidder om pædagogen i en rundkreds.

Pædagogen: "Jeg kunne godt tænke mig at Klara, Esther, Jeppe og Bastian, som er de ældste børn på stuen, på skift hjælper mig med at stå for starten af samlingen". "I ved, hvad der plejer at ske, så hvem kunne tænke sig at prøve i dag?"

Alle 4 børn række hånden i vejret.

Pædagogen fortsætter: "Klara, du kan være "pædagog" i dag og så skifter vi fremover, så I alle fire kommer til at prøve."

Klara bytter plads med pædagogen og sætter sig lidt genert på stolen. Pædagogen sætter sig ved siden af hende.

Pædagogen: "Hvad er det vi plejer at begynde med?"

Alle børnene svarer i munden på hinanden.

Pædagogen: "Vent lige lidt, jeg prøver lige at spørge Klara!"

Klara: "I skal alle sammen række højre tommelfinger frem." Klara fortsætter: "Ja, det er rigtigt og nu skal I være helt stille og trække vejret helt ned i maven."

Klara griner lidt og drejer sig lidt i stolen, kigger på børnene og kigger på pædagogen.

Pædagogen: "Det er helt rigtigt, Klara!"

Klara gentager: "Nu skal I være helt stille og trække vejret helt ned i maven."

Børnene sidder nu helt stille et lille stykke tid og nogle lukker øjnene.

"Pling" siger Klara: "Nu må I række venstre hånd frem og tage den op til skulderen og klappe jer selv... godt gået!"

Pædagogen siger tak til Klara for hjælpen og tager selv over med det videre forløb. I morgen er det Jeppe tur.

Eksempel

Der er 10 minutter til samlingen begynder og alle stuens børn, skal ud og vaske hænder. Inden de skal forlade stuen, for at gå gennem nabostuen ud til badeværelset, samles de i en række ved døren. I dag er det Jeppe 5 år, der samler børnene.

Jeppe kalder: "Kom over til døren, vi skal ud og vaske hænder."

To børn bliver ved med at lege med nogle biler.

Pædagogen går over til dem og siger: "Prøv lige at høre, hvad Jeppe siger, det er vigtigt, at I lytter til ham, ellers skal de andre børn vente så længe."

Jeppe gentager det sagte og de to børn stiller sig over i køen.

Jeppe: "Nej, Mads, du må ikke skubbe, vi skal stå stille, vi går først, når alle er klar."

Jeppe tæller alle børnene og åbner døren: "SHH, vi skal være stille, når vi går gennem den anden stue, så vi ikke forstyrrer de andre børn."

Børnene går som en "stille" slange gennem nabostuen og ud til håndvaskene.

I Sommerlyst har vi fokus på nødvendigheden af, at de kommende skolebørn har en særlig status i planlægningen af pædagogikken på tværs af de faste grupper i børnehaven.

Vi starter i efteråret, året inden SFO/skolestart, hvor børnene fra de 3 faste grupper samles 1 dag om ugen med 2 pædagoger, der samarbejder om et skoleforberedende forløb. Vi er opmærksomme på at børnene skal øve sig i at styrke deres relationer og indbyrdes samarbejde, som bliver til gavn for dem, når de starter i skolen. Vi tilrettelægger desuden det pædagogiske niveau ud fra børnenes alder og udviklingstrin.

Året inden skolestart er der flere tiltag vi samarbejder med skolen om, for at lette overgangen fra dagtilbud til SFO og skole.

Vi får besøg af en nuværende 0-klasse som vores kommende skolebørn kan interviewe om, hvordan det er at gå på SFO og i skole. Denne dag er meget givende for vores børn som får afdramatiseret forventningerne til skiftet. De kan spørge om alt og ofte handler børnenes undren om praktiske ting. "Hvad kan man lege med?", "Er skolegården sjov?", "Må man selv bestemme, om man vil lege ude eller inde?" eller "Hvor er toilettet?"

I den kommende skolegruppe øver vi børnene i større selvhjulpenhed. De øver sig bl.a. i at have styr på egne ting og eget tøj, toiletbesøg og at have god hygiejne. De er på længere og krævende ture og i den forbindelse øver vi blandt andet trafiksikkerhed, lytte og forstå og udføre kollektive beskeder.

Vi arbejder med børnenes oplevelser i forskellige kreative forløb og har fokus på at lege med skriftsproget og symboler, som styrker deres matematiske formåen. Vi arbejder med former, figurer, mængdelæring, alfabetet m.m., alt sammen med udgangspunkt i det legende aspekt. Turene har ofte et tema og kan f.eks. handle om Kronborg som et historisk læringsmiljø. I denne forbindelse fletter vi læreplanstemaerne ind som en naturlig del af læringen.

Vi har meget fokus på sprog og det, at være i dialog med børnene under hele forløbet. Vi arbejder med deres personlige og sociale kompetencer, som er vigtige at styrke i forberedelsen til skolen. Vi prioriterer at børnene får nogle værktøjer til, hvordan de løser konflikter og hvordan de bruger de basale uskrevne legeregler.

Når tiden nærmer sig, besøger vi de enkelte SFO'er og skoler, som børnene skal gå på. Vi oplever en forventning og en spænding, som fylder mere hos nogle, end hos andre. Dette kan give uro og her er vores opgave, at skabe en forventningsglæde og nedtone en eventuel bekymring. Vi mærker efterhånden, at de er klar til overgangen og er godt forberedte. De fleste børn vokser med opgaven og tager mere og mere ansvar i takt med at skolestarten nærmer sig.

Børnenes kontaktpædagog udfylder et overgangsdokument, som forældrene skal godkende, inden det sendes til barnets kommende skole allerede i februar måned. Omkring marts måned afholdes et fysisk møde med SFO, skole og daginstitution, uden forældre.

Vi afslutter med et arrangement for de kommende skolebørn, hvor der bl.a. bliver overrakt afskedsmappe med tegninger og foto fra tiden i Sommerlyst og en guldmedalje om halsen.

Inddragelse af lokalsamfundet

“Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Sommerlyst er beliggende tæt på centrum og spændende kulturinstitutioner, så som Øresundsakvariet, Kulturværftet, Toldkammeret, Kronborg slot, Museet for søfart, Helsingør bymuseum, Skibsklarrergården, kirker m.m. Vi er heldige at have et plejehjem som nabo. Vi har en veletableret tradition for at benytte os af alle de tilbud vi får herigennem. En afgørende fordel er, at vi som dagtilbud i Helsingør Kommune har gratis adgang til alle kulturinstitutionerne, hvilket gør, at vi kan komme på besøg ofte.

Plejehjemmet Grønnehaven

Vi har et samarbejde med Grønnehaven, hvor vi hver jul går Lucia og synger julesange på plejehjemmet. Der ud over har vi fejret fastelavn og slået katten af tønden sammen med de ældre. De har været på besøg i Sommerlyst, hvor vi byder på kaffe og kage, efter vi har sunget sammen med dem. Vi kunne tænke os et tættere samarbejde, hvor vi også kan gå ture i nærmiljøet sammen med de ældre.

Kronborg

Kronborg slot er et gentagende tema for Sommerlyst. Vi har gennem årene benyttet os af at besøge slottet både ude og inde og har lånt dansesalen til at opføre en teaterforestilling, for at være i det "rette" miljø. Vi har gået børnetipsrunder på slottet og har lært meget om historiens vingeslag. Vi har fået "private" rundvisninger i de hemmelige rum og er hvert år til juletræsfest på slottet.

Øresundsakvariet

Øresundsakvariet er en fantastisk mulighed for at se og røre ved Øresunds forskellige havdyr og vi kommer der ofte med alle aldersgrupper. Vi har haft besøg af marinebiologer i Sommerlyst, som bl.a. medbragte følebassiner. I forbindelse med besøg på akvariet, har vi dissekeret fisk og trukket våd på stranden, så vi kunne nærstudere de havdyr, vi fandt.

Kulturværftet

Kulturværftet består af et fantastisk børnebibliotek, hvor vi bl.a. kan læse og låne bøger og se film i hulen. Vi deltager i projekter med kreative workshops, der er et godt supplement til vores læreplans-temaer. Der er spændende legemiljøer, der understøtter de temaer og traditioner, som vi arbejder med.

Museet for Søfart

Museet besøger vi og suger til os af spændende historie og forskellige inspirerende temaer specielt lavet til børn. Vi har bl.a. været miniatroser på Drømmeskibet, vi har set udstilling om plast i verdenshavene som supplement til et tema om bæredygtig miljø. Vi har kigget på modeller af Amerika liners, som inspirerede os til at arbejde med et tema om Titanic. Vi blev opmærksomme på, at historien var en del af os selv, da et barns tipoldemor overlevede forliset i 1912. Tipoldebarnet viste sig at være opkaldt efter hende og vi fandt gamle artikler og historien blev nærværende og levende. En far til et andet barn var ekspert i Titanic og havde bygget skibet i Lego, som vi fik lov at låne. Afslutningsvis spillede han den melodi på guitar, som blev spillet af orkesteret på Titanic, da skibet sank.

Helsingør Bymuseum og Skibsklarergården

Begge museer arrangerer ofte udstillinger og pædagogiske tiltag, som vi deltager i. Her er vi blevet klogere på Helsingørs historie som Øresunds vigtige beliggenhed har haft afgørende betydning for.

Skov og strand

Når vi tager på ture med børnene i naturen i vores lokalområde, giver det mulighed for, at vi udfolder os motorisk. Det gør vi blandt andet ved at gå på forskellige underlag på stranden i form af sand, tang og sten samt løbe op og ned af klitterne. Når vi er på stranden undersøger vi, hvad der ligger i sandet og finder sten, vi kaster i vandet.

I skoven samler vi grene, kogler, blade m.m., som vi i Sommerlyst skaber forskellige kreative motiver med.

Udover besøgene i nærområdet, inddrager vi lokalsamfundet til forskellige arrangementer, som Sommerlysts Forældreforening og pædagogerne står for i et stærkt samarbejde. Formålet er dels at skabe nogle sociale arrangementer, der styrker sammenholdet i Sommerlyst mellem børn, forældre og pædagoger, dels at indsamle midler, som går direkte til børnene.

Loppemarked

I løbet af foråret afholder Forældreforeningen et stort fælles loppemarked, hvor forældre, beboere i lokalområdet og Sommerlyst har boder, hvor der sælges ting og sager fra. Dagen byder på aktiviteter med åbne værksteder for børnene, mens der handles. Der bliver solgt mad og drikke til symbolske priser. Forældre og pædagoger hjælpes om de praktiske opgaver, for at alle får en vellykket dag.

Julearrangement

I december afholder Forældreforeningen og Sommerlyst et fælles udendørs julearrangement med bl.a. Luciaoptog, juleorkester, godter og hygge.

Forældreforeningen administrerer den økonomiske gevinst ved både loppemarkedet og julearrangementet. Pædagogerne i Sommerlyst kan søge foreningen om penge til ting eller oplevelser til børnene. På denne måde har Sommerlyst i årenes løb fået ny sandkasse, store klapvogne, fælles bondegårdstur, fodboldmål, legetøj og meget mere.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I Sommerlyst har vi fokus på, at der er en sammenhæng mellem det fysiske, det psykiske og det æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø. Det kommer bl.a. til udtryk i indretningen indendørs og udendørs, i valg af materialer og legetøj, i vores tilgang til børnene og generelt i måden vi er sammen på som personalegruppe.

Overordnet er vi bevidste om, at der skal være kvalitet og sammenhæng i det vi gør og det vi siger.

Det fysiske børnemiljø

På legepladsen er der etableret et miljø med legeredskaber, der er solidt udført i samme træsort, der er holdbare i en lang årrække. Det er samme tømrer, vi benytter til at udvikle legepladsen, hver gang vi etablerer noget nyt. Legeredskaberne forfalder ikke, uden det bliver repareret.

Børnene deltager i oprydningen og har dermed også ansvaret for at holde legepladsen indbydende at lege på. Udendørs legetøj bliver jævnligt gennemgået og repareret eller smidt ud, hvis det ikke fungerer.

Vi er opmærksomme på, at der er muligheder for at lege sammen på tværs af alder, dvs. at der er legeredskaber, som både kan bruges af og appellerer til børn i vuggestue -og børnehavealderen. Der udover er børnegrupperne blandet i alder i henholdsvis vuggestuen og børnehaven, både indendørs og udendørs. Der er muligheder for at kunne lege flere forskellige steder i mindre grupper på tværs af alder.

Det fysiske børnemiljø lægger bl.a. op til, at der kan leges lege med store armbevægelser, der styrker grovmotorikken f.eks. bakketop, klatreskib, motorikbane og forskellige cykler. Men der er også rig mulighed for at kunne fordybe sig i mere stillesiddende lege, i små afgrænsede miljøer som f.eks. på terrassen, i legehuset eller i buskene.

Indendørs har vi skabt et miljø, der er lyst og åbent. Væggene er hvidmalede, så det giver en rolig og ensartet linje fra rum til rum. Det fremgår tydeligt, hvor der er mulighed for at dekorere med forskellige former for dokumentation af, hvad børnene er optaget af. Da hele huset arbejder i temaer 2-3 måneder af gangen, vil alle stuer emne af udsmykning, der relaterer til det aktuelle tema og hvad der bliver arbejdet med ift. børnenes alder og interesser. Vi viser respekt for børnenes kreative ideer ved at være bevidste om, hvordan vi f.eks. udstiller det børnene arbejder med.

Vi har opmærksomhed på, at dokumentationen skal være i børnehøjde, både ift. placeringen i rummet, men også ift. at det skal give mening for børnene, så de kan genkende oplevelsen omkring aktiviteten og stemningen. I dokumentationen ses barnet i processen sammen med andre børn, så det er tydeligt, at de er en del af noget større.

Vi oplever, at det er inspirerende for børnene undervejs, at de kan genkende oplevelser sammen med andre i dokumentationen og det stimulerer deres nysgerrighed og interesse for hinanden. Derudover er dokumentationen genstand for samtaler om emnet, som kan forbindes til nye sammenhænge.

Legetøjet og materialer vælges ud fra samme princip som udendørs, at det skal være kvalitet og appellere til forskellige muligheder for lege, både fysisk aktive og mere stillesiddende. Vi lærer børnene at have respekt for tingene.

I Sommerlyst har vi tydelige zoner i rummene, blandt andet har vi en legekøkken zone, en pude/tumle zone, en læsezone og en zone med mulighed for at bygge med klodser.

I vores puderum er der mulighed for at lege vildt, ved at boltre sig, hoppe og slå koldbøtter. Pude/tumlezone er afskærmet fra resten af stuen med en rumdeler, som børnene kan kravle igennem. Her er altid en pædagog tilstede, som hjælper børnene blandt andet med turtagning.

Ved bordene tegner vi, laver puslespil, spiller spil og andre kreative ting.

Børnene øver sig i selv at kravle op og ned fra trip trap stolene og taburetter, samt puslebordene.

På legepladsen kan børnene f.eks. gynge, løbe op og ned af bakkerne, samt rutsje. Desuden kan de altid lege i sandkassen, cykle og eksperimentere.

Det psykiske børnemiljø

I Sommerlyst har vi fokus på vores fælles psykiske arbejdsmiljø. Vi er bevidste om, at vi alle har et ansvar i at vi trives på vores arbejde. Vi udviser respekt for hinanden som personer og som faglige kollegaer og er bevidste om vores tilgang til hinanden. Vi taler respektfuldt med og om hinanden og har samme tilgang til både børn, forældre og andre, der kommer i vores hus. Vi er overbeviste om, at vi på den måde er rollemodeller for børnene, så de lærer, at respektere og være anerkendende i deres tilgang til hinanden.

Eksempel

Bastian, Ester og Klara alle 5 år, leger i en hule.

Klara kommer ud og siger til pædagogen: "De andre driller, de griner, når jeg ikke siger ordene rigtigt."

Pædagogen samler alle 3 børn i sofaen og spørger til, hvad der var sket?

Ester: "Det var Bastian der grinede af Klara".

Bastian: "Nej, der siger du noget forkert!"

Børnene kan ikke blive enige om, hvad der skete, men var alle 3 meget alvorlige.

Pædagogen: "Her i Sommerlyst, skal vi ikke gøre nogen ked af det, det er ikke i orden!"

"Nogle børn er rigtig gode til at tegne og der er nogle børn, der skal øve sig lidt endnu. Nogle børn kan sidde stille når vi har samling og der er nogle børn, der skal øve sig lidt endnu. Nogle børn kan udtale mange ord og nogle børn skal øve sig lidt endnu. Vi har alle noget, vi øver os på."

"Her i Sommerlyst skal vi ikke drille, når der er børn, der øver sig, måske kan vi hjælpe i stedet."

"Hvad kunne I have gjort, for at Klara ikke skulle blive ked af det?"

Bastian: "Vi kunne have ladet være med at grine af hende og bare leget videre?"

Pædagogen: "Ja, det er rigtigt"

Ester: "Vi kunne sige undskyld til Klara?"

Pædagogen: "Ja, det tror jeg vil være en god ide!"

"Er det ok, Klara?"

Klara: "Ja!"

De tre børn går ind i hulen igen og griner alle 3.

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer."

Alsidig personlig udvikling

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling

- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sommerlyst tilstræber vi at børnene gives mulighed for at få styrket deres alsidige personlige udvikling via mangfoldige oplevelser, udfordringer og samvær med hinanden og pædagogerne i et trygt miljø. Børnene har bedre forudsætninger for at udvikle sig i mindre grupper med de samme pædagoger, hvor hensynet til hvert barns behov imødekommes med nærvær.

Pædagogerne har ansvar for at skabe rammer som børnene kan agere nysgerrigt, afprøvende og problemløsende indenfor. Børnene opmuntres til at overskride grænser, for at udvikle sig via nye udfordringer. Krav og udfordringer vokser med barnet altid med fokus på nærmeste udviklingszone.

Eksempel:

Morten 1,5 år har svært ved at blive afleveret, det er en pædagog fra en anden stue, der modtager ham. Pædagogen ser at Morten ikke er klar til at blive afleveret til pædagogen, som han ikke kender. Hun henter en pædagog fra Mortens stue, som kan tage imod ham. Morten hænger på sin fars arm og lægger sit hoved ind mod fars brystkasse. Pædagogen sætter sig på hug og siger "Nåh Morten, er det lidt svært at komme i vuggestue i dag?" Morten kigger op og far siger: "Se, det er Susan." Morten smiler og pædagogen spørger: "Er du ved at være klar til at komme over til mig?" Morten kigger på pædagogen og strækker armene op, han kommer over til pædagogen, de krammer, og pædagogen siger: "Godmorgen Morten, hvor er det dejligt at se dig, skal vi vinke til far?" Morten vinker og pædagogen siger: "Kom nu går vi op i vuggestuen og får en dejlig dag". De går sammen hånd i hånd op til de andre.

Eksempel:

Maria på 3 år, er netop begyndt i børnehaven og er usikker og bange for alt det nye. Hun vil ikke sætte sig op på stolen, da vi skal spise. Hun står og græder og vil have sin sut. Pædagogen trøster og siger: "Jeg kan se, at du er ked af det, er det svært at komme op på stolen?". Maria kan ikke forklare og græder videre. Pædagogen spørger: "Vil du sidde lidt her hos mig?" og rækker armene ud efter Maria. Efter guidning fra pædagogen prøver Maria selv at klatre op. Stolen vælter, så der skal lidt øvelse til. Pædagogen laver herefter daglige øvelser med pigen, hvor hun øver sig i at kravle op med hjælp. Langsomt bliver pigen mere og mere sikker og lærer hvordan hun kan bruge sin krop. Hun bliver så glad og stolt og siger selv "Nu kan jeg selv".

Eksempel

Anders 2 år, løber rundt med legoklodser i hånden. Pædagogen hjælper Anders til at komme hen til byggebordet igen og viser ham, hvad han kan med klodserne. Dette skal gentages ofte og pædagogen bliver derfor ved bordet og guider og leger med, til Anders igen er klar til en ny leg.

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Børnene i Sommerlyst øver sig dagligt i at indgå i sociale sammenhænge på tværs af alder, køn og kultur. Det gør de først og fremmest gennem leg, hvor de vælger til og fra og lærer de mest basale lege-regler f.eks.: "Må jeg være med" eller "Jeg kan ikke lide, at du siger jeg er dum."

Vi hjælper børnene med at komme med i leg, hvis det er svært for dem. Det kan være med anvisninger til selvhjælp til f.eks. et børnehavebarn: "Hvad kan du gøre, for at være med?" og dette skal øves mange gange.

Vi sørger for at børnenes legemuligheder er tilgængelige. Børnene har rammer, rum, tid og legetøj stillet til rådighed. Vi arbejder med at give børnene mulighed for at lege uforstyrret og at lege dermed bliver respekteres af de andre børn.

Nogle børn har brug for at øve sig i selv at løse konflikter og bliver guidet af pædagogerne. Pædagogerne har opmærksomhed på at hjælpe børn, der har svært ved at komme i gang med leg.

For at forebygge mobning bruger vi f.eks. redskabet "Fri for Mobberi" fra Maryfonden. Vi styrker det sociale fællesskab gennem mangfoldige sociale fællesskaber gennem hele barnets dagtilbudstid.

Via aktiviteter, temaer, traditioner, ture, fælleslege, sanglege og for eksempel sommerfestens cirkusforestilling, møder børnene udfordringer og udvikler sig i samspil med børn og pædagoger.

Eksempel

Børnehavegruppen er på legepladsen og er i fuld gang med at få gang i lege med hinanden. Katrine leger i leghuset og laver kager, Aske og Lukas cykler rundt og leger politi og tyv. Ahmed leger med Molly og henter pinde og mudder til kagerne.

Molly og Ahmed vil flytte et bord fra skibet til leghusets terrasse, men det er alt for tungt for dem alene. Pædagogen ser problemet og siger: "I har vist brug for bærehjælp, jeg spørger lige Lukas og Aske, om de vil hjælpe". Drengene kommer straks løbende og pædagogen forklarer, hvordan de bedst fordeler sig rundt om bordet, for at bære mest hensigtsmæssigt. Pædagogen siger: "1,2,3, løft!" Børnene løfter sammen og kommer et lille stykke af gangen. Efter flere "1,2,3, løft!", kommer børnene endelig frem til bestemmelsesstedet. Molly er ikke tilfreds, så hun kalder på hjælperne igen og de hjælpes ad med det sidste ryk, uden hjælp fra pædagogen.

Eksempel

Kalle 5 år trækker sig ofte på legepladsen fra de andre børn, pædagogen observerer at han er mut og virker opgivende. Pædagogen taler med Kalle om, hvad der sker og han fortæller, at de andre bare siger: "Nej" til ham. Pædagogen spørger, hvem han gerne vil lege med og han nævner 2 drenge, som allerede er fordybet i leg. Kalle og pædagogen går sammen hen til de to drenge og pædagogen spørger: "Har Kalle spurgt, om han må være med?" Sofus svarer: "Nej". Pædagogen opfordrer Kalle til at spørge og han spørger med svag stemme: "Må jeg være med?". Sofus tager ordet og siger: "Nej, vi vil gerne lege lidt alene og der kan ikke være flere med i legen". Kalle bliver ked af det og går grædende væk. Pædagogen følger efter Kalle, trøster og siger: "Nå det gik jo ikke så godt, hvad skal vi gøre ved det?". Kalle har ingen forslag og siger i stedet: "Jeg fryser". Pædagogen foreslår at de sammen kan gå rundt og spørge nogle af de andre børn, men Kalle har tabt modet og forholder sig passiv.

Dagen efter bliver pædagogen kontaktet af Kalles mor, som fortæller at Kalle siger, at ingen vil lege med ham og at han ikke vil i børnehaven. Pædagogen fortæller om hændelsen dagen før og sammen lægger de en strategi for, hvordan de kan støtte Kalle.

For at få Kalle med i leg med de andre børn, vælger pædagogen at give ham nogle fordele, når børnene hver dag skal overveje med hvem og hvad de vil lege med den enkelte dag. Kalle blomstrer op og fortæller, at han gerne vil lege med Play-mobil sammen med Sofus. Sofus vil gerne lege med Kalle, så de

kommer godt i gang med legen. Dagen efter gentager pædagogen succesen og Kalle får lov til at vælge først, da alle går på legepladsen.

Pædagogen tager i denne forbindelse fat i Mary Fondens "Fri for Mobberi", som hun gør hver gang, når der opstår situationer som denne. Børnene lærer her forskellige sociale spilleregler for deltagelse, fællesskab og samarbejde.

Eksempel:

Børnene kommer ind fra legepladsen efter en formiddag i sneen. Ida 5 år har taget sin flyverdragt af og er gået i gang med at hjælpe Trine 3 år med at få hendes støvler af.

Ida: "Så skal du stille dine støvler ind i garderoben". Trine stiller støvlerne på plads. Ida: "Nu lyner jeg lynlåsen ned, så kan du selv trække flyverdragten af og hænge den på plads". Trine griner og tager flyverdragten af. Pædagogen kommer forbi og siger til Ida: "Hvor er det dejligt, at du hjælper Trine".

Ida: "Vi vil også gerne sidde ved siden af hinanden til samlingen". Trine kigger på Ida. Pædagogen siger: "Rigtig god ide'".

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kommunikation og sprog foregår hele dagen i alle sammenhænge og tilpasses børnenes forudsætninger, ud fra deres alder, kulturelle baggrund og personlige udvikling.

I Sommerlyst har vi fokus på at sproget er en social kompetence, som skal udvikles hele tiden. Vores bevidsthed omkring denne stimulering fylder en stor del af vores samarbejde med både børn, forældre og samfundet.

- Vi sætter ord på handling og udvider efterhånden børnenes ordforråd.
- Vi taler med børnene i vores kontakt for eksempel ved aflevering/afhentning, beskeder, forklaringer, konflikter og aktiviteter m.m.

Vi læser både spontant og planlagt, så som dialogisk læsning i mindre grupper.

Vi laver Læseleg for børn med påkrævet fokuseret og særlig indsats.

Vi spiller forskellige spil så som huskespil, Vildkat, puslespil m.m. hvor sproget bliver mere specifikt og situationsafhængigt, vi benævner bl.a. de enkelte billeder og regler for spillene.

Vi går på sproglig opdagelse på ture, vi opfordrer børnene til opmærksomhed i deres omgivelser og relationer.

Vi øver turtagning til samlinger, hvor børnene får taletid på skift og ventetiden kan blive lang, for børnene i børnehaven har meget at fortælle. Børnene bliver let inspireret af hinanden og de får mange associationer.

Vi øver os i situationsuafhængigt sprog, når vi spørger ind til hændelser og oplevelser, som børnene har haft og skal huske og benævne.

Vi arbejder pædagogisk med før-skriftlige færdigheder. Vi leger med bogstavskendskab, sproglyde og begreber, der relaterer sig til skriftsprog.

Eksempel:

Ved spisetid samles børnene ved bordet og er klar med deres madkasser og venter på lodtrækningen om, hvem der skal sige: "Værsgo". Et barn trækker en seddel op af en æske med børnenes navne. Pædagogen viser navnet til børnene og spørger børnene om hvilket navn, der står på sedlen.

Bastian (6år): "Der står Ida!"

Pædagogen: "Ja, det er rigtigt, der står Ida, Ida starter med I! - kan I sige lyden?"

Alle børn siger lyden!

Pædagogen: "Er der andre ord, der begynder med I?"

Marie (4år): "Ja, mit navn begynder også med I!"

Pædagogen: "Ja, der er også I i dit navn, Marie. Dit navn begynder med M og inde i dit navn er der et flot I."

Ida (3 år): "Iiiiiida, jeg begynder med I, lige som en is."

Pædagogen: "Ja, is begynder også med I!"

Nu læser pædagogen i Knud Romers ABC om bogstavet I og Ildfluen. Bogen holdes op, så alle kan se og med fingeren, peger pædagogen på læseretningen. Børnene, som har hørt rimet flere gange, læser med. I rimet nævnes begrebet, *i det fjerne*, og der bliver snakket lidt om det, hvorefter Ida siger: "Værsgo."

Krop, sanser og bevægelse

“Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen - gennem ro og bevægelse - lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Børnene i Sommerlyst har forskellige muligheder for fysisk udfoldelse inde og ude.

De skal lære, hvad kroppen kan og blive bevidste om benævnelser, de skal udfordre kroppens muligheder og potentialer og vi leger med sange, fagter og bevægelser i alle aldre.

De kan lege på gulvet, ved bordene, under bordene, i sofaerne, de kan danse, bygge med stole og lave balancebaner, de kan slå koldbøtter på madrassen og lege brydekampe med vennerne.

De kan lege og bevæge sig i vores gymnastikrum i kælderens. For eksempel leger vi boldkrig, hvor vi barrikaderer os, bag puder og kaster små lette bolde på hinanden, hvis ikke man når at dukke sig.

Eksempel:

Viggo, 14 måneder har fundet ud af, at bruge sin krop og er rigtig glad for at komme op i højder. Han finder diverse muligheder såsom skamler, taburetter, højstole og armlænet på sofaen, for at komme op i højden. Han gør det enten for at finde legetøj, skabe øjenkontakt med en pædagog eller for at vise begejstret, hvad han kan.

Eksempel:

Da vi arbejdede med temaet "Krop og Bevægelse" havde vi bl.a. fokus på børnenes sanser. Vi skabte et sanseligt miljø i et rum med dæmpet musik og belysning, hvor børnene arbejdede sammen 2 og 2. Emma lå og slappede af og Fiona aede med penselstrøg rundt omkring på kroppen med guidning fra pædagogen. Emma, 4 år blev penslet af Fiona, 4 år og Emma udbrød: "Det kilder rigtig meget" og hun begyndte at klukgrine, hvilket fik alle børn og pædagoger til at grine. Hele situationen skabte en varm fællesskabsfølelse.

Til samling laver vi nogle gange børnemassage, hvor børnene sætter sig 2 og 2 eller i en lang slange efter hinanden. Pædagogen læser en historie fra materialet "Fri for Mobberi" om bamses rejse til Danmark og børnene tegner historien på ryggen af hinanden. Denne handling virker forebyggende i forhold til konflikter børnene imellem. Det er sværere at blive uvenner med en, man lige har været i positiv berøring med.

Afslapning er også en sanselig og mediterende handling som børnene prøver, når pædagogen vurderer at det kan være til nytte. Børnene placerer sig på tæpper hvor de vil i rummet, gardinerne rulles ned og lyset slukkes, afslapningsmusik sættes på og børnene opfordres til at lukke øjnene og slappe af. Krop og sind kommer ned i gear og efterhånden vender børnene tilbage til vågen tilstand igen.

Vi er ude på legepladsen hver dag, hvor børnene kan lege og bevæge sig i vores forhindringsbane med blandt andet balance, kravle, løbe, klatre samt gyngesving, cykle, spille bold, lege sanglege og regellege sammen med pædagogerne.

Børnene udfordrer deres kroppe på strabadsture i nærmiljøet. Vi laver løb i klitterne på stranden, balance- og koncentrationstræning på de store sten på Kronborgstranden, stoppestedsløb på ture fra punkt til punkt, krydret med andre bevægelsesformer.

Eksempel:

Pædagogen får børnenes opmærksomhed: "Kan I se bænken og skraldespanden dernede?". "Det er næste stoppested, værsgo at løbe derned". Børnene løber og Max 5 år spæner afsted og kommer først. Max siger til pædagogen: "Jeg kom først". Pædagogen svarer: "Ja", men det var jo ikke en konkurrence". Max insisterer: "Jamen jeg var hurtigst". De andre børn supplerer og siger: "Det er ikke en konkurrence" og pædagogen må overveje, om hun skal lægge løbestrategien om og hun roser alle børnene for hvor gode de var, I til at finde stoppestedet og virkelig stoppe og vente på alle.

Børnene elsker at komme i Kongens Have og klatre med tov på de stejle skrænter, vi kalder det for rappelling og pædagogerne vejleder børnene, når de klatrer.

Vi leger på Helsingørs forskellige offentlige legepladser f.eks. naturlegepladsen på stranden, Kronborgs legeplads, legepladsen ved spejderhytterne i feriebyen og i skoven og stranden.

Børnene øver sig i finmotoriske færdigheder ved at deltage i forskellige kreative aktiviteter, hvor de bl.a. klipper, tegner, maler eller bygger med klodser i forskellige størrelser.

Børnene øver sig dagligt i selvhjulpenhed på toilettet, i garderoben og ved at hjælpe med praktiske gøremål i hverdagen som borddækning, oprydning, problemløsning m.m.

Eksempel:

Bastian 5 år har øvet sig i lang tid på, at tage sine vinterstøvler på og pædagogen kommer til at hjælpe ham og han udbryder: "Jeg kan altså godt selv, jeg har lært det". Pædagogen siger: "Åh, undskyld det kan du jo også, super godt, det må være dejligt at mærke at øvelse gør mester?" Bastian smiler og løber ud og leger.

Generelt giver vi børnene mulighed for at være i berøring med de aktiviteter vi laver, vi prioriterer vigtigheden af at børn lærer gennem deres sanser og at røre og eksperimentere med tingene. Når vi tilrettelægger det pædagogiske arbejde, er vi bevidste om, at øvelse gør mester.

Natur, udeliv og science

"Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sommerlyst er vi bevidste om vigtigheden af, at vi som pædagoger skal være åbne og lyttende til børnenes undren og spørgsmål. Vi stiller åbne og nysgerrige spørgsmål til børnenes forståelse af sammenhænge i naturen og deres omverden. Vi skaber rum til barnet, så det får mulighed for at være medskaber af egen læring. Vi hjælper barnet med at turde eksperimentere og have tillid til egne evner.

Sommerlysts beliggenhed giver fantastiske muligheder for forskellige naturoplevelser. Skoven og stranden er i gåafstand fra Sommerlyst. Vi tager på ture med spande, fiskenet og insektglas. Når vi arbejder med et tema inddrager vi gerne naturen, hvor det kan lade sig gøre.

Eksempel:

Pædagogen binder en snor rundt om nogle Plus Plusser, som børnene lægger i et plasticrus, der fyldes med vand. Herefter bærer børnene krusene udenfor i frostvejret, hvor de står til dagen efter. Pædagogen forklarer, hvad der sker gennem processen og siger nysgerrigt til børnene: "Nu må vi se, hvad der sker, når vi sætter kruset med vandet ud i kulden?". Dagen efter ser vi at vandet er frosset til is. Vi undersøger, mærker efter, tager isklumperne ud af krusene og hænger dem i en snor på en gren på legepladsen. Vi gentager processen igen. Sofus, 2 år putter en Plus Plus i et krus, men holder kun fast i snoren, før vandet er frosset til is. Første gang han prøvede det, var vandet frosset til is, så kunne det lade sig gøre. Her får Sofus en erfaring med, hvordan han skal bære kruset næste gang.

Udeliv handler blandt andet om at give børn legemuligheder og oplevelser i og med naturen, så de får mulighed for at lære sig selv og naturen at kende.

Eksempel:

En gruppe børnehavebørn er på tur for at finde former og farver. Gruppen er nået ud til vejen, da Vera peger på højtænderne på vejen og udbryder: "Se, der er en trekant!". Lidt efter peger Mikkel på stopskiltet og siger: "Der er en cirkel" og Vera siger: "Og en rektangel inde i cirklen". Nu går det stærkt med at opdage mursten, der er firkanter, blade, der er trekanter, vinduet på skibet, der er en rombe og enden på stolpen, der er en trapez. På et tidspunkt løber nogle af børnene efter nogle måger. Børnene råber og vifter med armene. Pædagogen taler med børnene om, at lige nu er vi på besøg hos mågerne og de andre fugle og at vi skal tænke over, hvordan vi opfører os, når vi er på besøg. Kasper siger: "Så skal vi ikke råbe og løbe efter mågerne, for så bliver de jo bange!". Alle børnene ser på mågerne og går roligt videre. Vi når ikke hele vejen rundt om Kronborg, da vi går mod Sommerlyst igen, men vi har fundet mange former...

Eksempel:

Alle børn står klar ved lågen kl. 9.30. turen i dag går til spejderhytten. Det kan være en lang gåtur for nogle børn, så pædagogerne har en trækvogn med til rygsække og madkasser. Øverst i trækvognen ligger *Mussefælden*, en plastik kasse med låg og et hul øverst, med et pap-rør, som skal føre musen ned til fodret i bunden. Børnene og pædagogerne har dagen før, på internettet, fundet frem til, at mus godt kan lide nødder, rosiner og spegepølse.

Der er meget at kigge på gennem skoven og midtvejs holdes et lille hvil, hvor der drikkes vand og spises kiks.

Ved spejderhytten begynder alle børnene at lede efter et godt sted til at stille fælden. "Hvor mon der er mange mus"? Siger en pædagog. Fælden bliver sat bag ved en af hytterne og nu udforskes naturen.

Anders, 4 år: "Kom Morten, vi skal lave et bål, så skal vi bruge nogle grene". De leger ved et gammelt bålsted. Anders spørger pædagogen, om han må låne saven. Pædagogen viser ham, hvordan den skal bruges og Anders går i gang med at save i en stor gren. De andre børn kommer til og vil også prøve. Nu bliver der lavet aftaler om 5 minutter hver og børnene kigger på pædagogens ur, pædagogen viser hvordan man kan se, at der er gået 5 minutter.

Efter madpakkerne er spist, skal der kigges i fælden. Forsigtigt lister børn og pædagoger om bag hytten og finder fælden. Der ER en mus i fælden og den har spist af spegepølsen. Kassen bliver sat op på bordet og alle kan se den lille mus. "Se, dens små ører... og hale, den har små sorte øjne" siger en pædagog. Da musen er blevet studeret fra alle leder og kanter, sættes den ud i skoven bag hytten igen. Vilads, 3 år, siger: "Jeg tror, at den skal hjem til sin mor!". Børn og pædagoger aftaler, at når de kommer hjem til børnehaven, skal de på internettet og finde ud af hvordan mus bor.

På vej hjem, standser de ved den store skrænt og er helt stille. Nu kan de se de mange mus, der bor på skrænten. Musene løber ud og ind af deres musehuller.

I Sommerlyst vægtes den undersøgende tilgang. Et eksempel kunne være, hvis et barn i løbet af foråret eller efteråret ikke vil have jakke på ud på legepladsen. Barnet kan få lov til at mærke efter og i dialog med den pædagog finde ud af, om det er en god ide, at have jakken på.

Eksempel:

Alle børnene fra en stue har pakket rygsækkene med madpakke og turen går til stranden. På stranden går vi ned til vandkanten og tager sko og strømper af. Vi taler om vejret, temperaturer og om hvordan vi selv kan mærke, om det er varmt eller koldt. De medbragte opvaskebaljer bliver fyldt med vand og der skal fanges ting med fiskenet, som kan nærstudies. Denne dag er der mange vandmænd og de bliver båret ind til baljerne og kigget på og rørt ved. Mange spørgsmål stilles: "Har de ikke et skellet?", "Hvor er moren?", "Må jeg begrave den i sandet?"

Vi sætter alle vandmændene ud i vandet, inden vi spiser vores madpakke. Et barn samler papiret fra madpakkerne i en pose, som bliver smidt i skraldespanden, når vi går fra stranden. Vi taler om, hvorfor vi ikke skal smide papiret på stranden: "Så får mågen ondt i maven", "Så bliver der måske så meget papir, at vi ikke kan sidde i sandet"... "Og så kan fiskene ikke svømme i vandet."

Eksempel:

Midt under samlingen stiller pædagogen nogle klodser på en taburet, så alle børn, der sidder i en cirkel udenom kan se, hvad der sker. Klodserne har forskellige farver og former og børnene har i et stykke tid arbejdet, læst og sunget om forskellige former. På skift kommer børnene op til stolen og skal løse forskellige opgaver, de er ivrige og rækker hænderne op.

Pædagogen: "Max, vil du komme herhen og stille den røde trekant bag ved den gule cirkel?" Max, 3,5 år: "Sådan!" og opgaven er løst. Pædagogen: "Ja, nu står den røde trekant, bag den gule cirkel!" alle klapper.

Pædagogen: "Marius, vil du stille den grønne firkant forrest?" Marius, 4,5 år, går hurtig op og tager om den gule cirkel. Pædagogen, holder let på hans hånd og siger "Ja, det er den gule cirkel, nu skal du finde den grønne firkant". Marius tager den røde trekant og sætter ved siden af de andre. Pædagogen: "Du satte den røde trekant ved siden af de andre og her er den grønne firkant, som vi sætter foran". Pædagogen viser, hvor Marius skal sætte den grønne firkant. "Sådan!" Alle klapper af Marius.

To børn prøver også legen og herefter synger alle sangen: *En kort, en lang.*

Eksempel:

I værkstedet sidder 6 børn ved et bord og eksperimenterer med farverne.

"Nu, skal I se noget spændende", siger Pædagogen. "Her maler I rød, så maler I blå og i det sidste felt males gult".

"Disse tre farver kaldes primær-farver. Det er de farver, som alle andre farver kan blandes af."

"Prøv at male et nyt felt gult og prøv, at blande lidt rød farve i."

Fiona, 5 år: "Se, mit bliver orange". Oda, 3 år: " Se, mit bliver orange".

"Ja", siger pædagogen, " Når vi blander gul og rød, bliver det orange!"

Pædagogen: " Hvilken farve tror I det bliver, hvis vi blander den blå med den gule?"

Ask, 4 år: "Lyseblå"? "Rød"? "Grøn"?

Pædagogen: "Skal vi se, om den bliver grøn? - prøv at blande blå og gul."

Ask: "Ja, prøv at se her, det bliver grønt"

"Orange, grøn og lilla kaldes sekundær farver", fortæller pædagogen.

Børnene eksperimenterer videre med farverne og tryller sig frem til nye farver.

Billederne bliver efterfølgende hængt op på stuen.

Fiona: "Se her, det er primærfarverne!"

Dagen efter eksperimenterer børnene med farver opløst i vand. Nu hældes blå vand ned i gult vand og det bliver til grønt vand. "Se, det er fordi, at det bliver blandet", siger Ask.

Efter frokost tager de vandfarverne med ud på legepladsen, hvor der dryppes med farverne i sneen. Børnene fra de andre stuer kommer til og spørger interesseret om, hvad der sker. Fiona: "Det her er rød, det er en primær farve, fordi den ikke er blevet blandet med en anden farve". "Og det her er en grøn, det er en sekundær farve, fordi den er blandet af gul og blå".

"Hvor er det flot", siger et barn fra en anden stue.

Kultur, æstetik og fællesskab

“Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sommerlyst har vi forskellige tilbagevendende traditioner, som børnene tager stor del i ift. planlægning og udførelse.

Fødselsdage

Vi fejrer børnenes fødselsdage enten i Sommerlyst eller hjemme hos børnene. Fødselsdage i børnenes hjem har stor kulturel værdi både for barnet, der inviterer og for gæsterne. Der bliver knyttet bånd mellem dagtilbud og hjem, som også kan bidrage til styrkelse af relationen mellem børnene og mellem forældre og pædagoger. Fødselsdagsbarnet kan have noget spiseligt med til uddeling og der bliver sunget og overrakt en lille bog med tegninger og billeder fra gruppen

Fastelavn

Dette er en tradition, der skaber stor forventningsglæde og selve dagen er fyldt med glade børn udklædte i deres favoritkostume. Vi viser os for hinanden og synger fælles fastelavnssange, inden der skal slås katten af tønden med vennerne.

Vi har prøvet at være på det nærliggende plejehjem, Grønnehaven og slå katten af tønden med de ældre og det er en stor fælles oplevelse for både børn, pædagoger og de ældre.

Påske

Vi laver påskepynt, som dekorerer Sommerlyst, vi spiser påskefrokost på stuerne, maler og triller æg og kårer påskekonger eller dronninger. Vi gemmer og leder efter chokoladeæg og synger påskesange.

Store Plantedag

I maj måned inviterer vi bedsteforældrene til Store Plantedag i Sommerlyst, hvor de sammen med børnebørnene planter en blomst i vores mange plantekasser. Vi byder på kaffe, kage og sommersange. Lisa 5 år siger "Jeg glæder mig mest til at spise madpakken sammen med old'erne".

Børnene passer og vander deres blomster sommeren igennem.

Sommerfesten

Den årlige sommerfest begynder med en cirkusforestilling, hvor alle børnene deltager på hver deres niveau. Børnene er med til at bestemme, hvad de vil optræde med og hvilke kostumer og kulisser, der skal være en del af forestillingen. Det er en stor begivenhed, hvor alle børn og familier deltager.

Når vi har spist Sommerlystkage, åbner der boder med forskellige aktiviteter og overraskende indslag som ponyridning eller lokale spillemænd.

Julen

Julen er årets store højdepunkt. Hele december laves julepynt, der synges, bages, turene går til juleudstillinger og selvfølgelig juletræsfeest på Kronborg, hvor børnene møder julemanden. Månedens afsluttes med julefrokost og julemanden kommer på besøg i Sommerlyst, hvor han deler godteposer ud,

Eksempel

Jørgen på 3 år udbryder undrende: "Hedder julemanden Nicolaj?" og ja det gjorde han, for det var jo Jørgens far, men Jørgen forblev i sin undren og nød julemandens besøg.

Vi afholder også en julehygge dag med familierne, hvor vi hygger med juleklip, æbleskiver og gløgg. Denne dag viser børnene Luciaoptog og nissekor. Nogle gange besøger vi plejehjemmet og går Lucia for de ældre, hvilket skaber stor glæde.

Eksempel

En ældre kvinde på plejehjemmet havde svært ved at se, hun blev urolig og bad plejeassistenten om at holde hende i hånden, herefter blev hun klar til at nyde Luciasangene og tårerne løb ned af kinderne, Sille på 4 år spørger: "Er damen ked af det?" Pædagogen siger "Nej, hun græder af glæde." "Nåh," siger Sille.

Temaer

Ind imellem traditionerne arbejder vi med et nyt fælles tema hver tredje måned. Vi kan arbejde med f.eks. Kunst, Følelser, Fra jord til bord, Trafik og Transport. Temaet har bl.a. indflydelse på ture, på de bøger vi læser, på de kreative aktiviteter og på de sange vi synger. Afslutningsvis inviterer vi forældre og søskende til at komme og se vores udstilling.

Smør-selv-frokost

Af og til afholder vi maddage, hvor børnene bidrager med mad hjemmefra og vi smager på mad fra andre kulturer. Terkel, 4 år, siger: "Jeg vil kun smage på mine egne æg". Pædagogen siger: "Skal du ikke prøve Salems kyllingepølse?" "Nej tak, det har jeg ikke lyst til, måske en anden gang", siger Terkel. "Ok" siger pædagogen: "Jeg skal da lige selv smage Salems kyllingepølse". Måske kan den gode model inspirere barnet til at prøve noget nyt...

Samarbejde på tværs i kommunen

Vi deltager i mange kulturelle tilbud, som Helsingørs kulturinstitutioner tilbyder. Vi har bl.a. besøg af kunstnere, musikpædagoger og har deltaget i projekt Sangglad, som vi er certificerede i efter et forløb på over 2 år. Det seneste projekt vi deltager i, er Legekunst, hvor de ældste vuggestuebørn arbejder sammen med en legeagent, om et særligt fokus.

Evalueringsskultur

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Som en del af arbejdet med kvalitet og det lovpligtige tilsyn, har Helsingør Kommune besluttet at benytte KIDS observationsmateriale. KIDS er et evidensbaseret dokumentations- og udviklingsværktøj til at forbedre den pædagogisk kvalitet i dagtilbud. Hermed sikres, at der på tværs af kommunen bliver observeret, vurderet og udviklet på et ensartet og kvalitativt grundlag. Arbejdet med KIDS understøtter også dagtilbuddenes arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan. Observationerne gøres i samarbejde mellem Center for Dagtilbud og Skoler og dagtilbuddene. Det betyder, at kvalitetssikringen og kompetenceudviklingen sker i samarbejde med personale og leder via samskabelsesprocesser og dialog. Processen i et KIDS-forløb består af 5 trin: 1) forberedelse, 2) observation, 3) dialog, 4) handleplan og 5) sparring.

En gang om ugen er der fælles faglig refleksionstid i børnehaven. Her er der rum til at dele refleksioner, som er med til at styrke den fælles faglighed og dermed blive mere bevidste om det vi gør. Til vores personalemøder arbejder vi nu i højere grad end tidligere med overgangen og overleveringen af børn fra vuggestuen til børnehaven. Vores fokus er et decentreret børneperspektiv, som et redskab, vi benytter i kollegiale drøftelser.